

A nyelvek materiája különböz. (...) Nekem a legfőbb ambícióm, hogy szép magyar verset adjak, amely az eredetét lehetőségig megközelíti. A szó szerint való hűség és a szépség többnyire ellenségek. (...) De költeményt a törvényszéki hites tolmács hűségével oly kevéssé lehet lefordítani, mint egy szójátékot. Újat kell alkotni helyette, másikat, amely vele lélekben, zenében, formában mégis azonos, hamisat, amely mégis igaz. (*A holló*)

Magyarul: Az a tény, hogy anyanyelvem magyar, és magyarul beszélek, gondolkozom, írok, életem legnagyobb eseménye, melyhez nincs fogható. Nem külsőséges valami, mint a kabátom, még olyan sem, mint a testem. Fontosabb annál is, hogy magas vagyok-e vagy alacsony, erős-e vagy gyöngé. Mélyen bennem van, a vérem csöppjeiben, idegeim dúcában, metafizikai rejtélyként. Ebben az egyedülvaló életben csak így nyilatkozhatom meg igazán. Naponta sokszor gondolok erre. Épp annyiszor, mint arra, hogy születtem, élek és meghalok. (*Ábécé a nyelvről és lélekről*)

A nyelv természeti jelenség. Gyökerei mélyen belenyúlnek a múlt őstelevényébe, egészen a történelem előtti korig, s van törzse, ága, lombja, eleven virága is. Úgy hat ránk, mint valami hatalmas, megfoghatatlan, szellemi csoda. De annyira élő és valóságos, hogy érzékeinkkel is érzékelhetjük. (...) Mihelyt a gondolat elszakad a nyelvtől, és nem együtt lélegzik vele, maga a gondolat is elhomályosul. (*A tudomány nyelve*)

Azok, akik a nyelvet pusztán gyakorlati eszköznek tekintik, melynek célja az, hogy környezetükkel megértessük magunkat, végzetes tévedésben leledzenek. Kívülről szemlélnék egy működést, mely belső. Egyszerűnek tartanak olyasmit, mely bonyolult és szövevényes. (*A lélek beszéde*)

Élményeink. Ha valaki érez valamit, és azt kimondja, az még nem költemény. A költő munkája jórészt öntudatlan. Alkotásában az öntudatosság inkább akadály, mint segítség. Élményeket nem kereshet úgy, mint az útirajzíró, aki elutazik idegen országba, hogy azt, amit lát, leírja. Az ő élménye messzebb van, az öntudatlan országában. Ha megtalálta, már elvesztette, ha megértette, már nem érti, ha eszébe jut, már elfelejtette. Csak úgy bukkanhat rá, hogy az emlékezés maga a művészet érzéki beteljesülésévé válik, s voltaképp akkor tudja meg, mire akart emlékezni, mikor verse már elkészült. (*Ábécé a versről és a költőről*)

Próza. [...] A vers és próza közötti különbség nem is abban van, amint általában hiszik, hogy az egyik dallamos s a másik dallamtalan, hanem abban, hogy a vers az érzelmi élet zenéje, a próza pedig az értelmi életé. Az első vers magva egy indulatszó lehetett, mely a belső világra vonatkozott: „Jaj!”. Az első prózai közlés magva pedig egy külvilágra mutató fölkiáltás: „Mennydörög, villámlik!” (*Ábécé a prózáról és regényről*)

A költő ihlete pillanatokig vagy órákig tart, aztán ellobban, csak pörnyéje marad ott. Merőben különbözik ettől a regényíró ihlete. Az hosszú távra szól, gyakran évekre is kiterjed. Amíg a regényíró dolgozik, változik körülötte az élet, s a regényíró is változik az életben. A hőmérő süllyed és emelkedik, eső esik, hó hull, kivirágzanak a fák, majd rekkenő kánikula következik, ő maga pedig lesóványodik vagy kövéredik, csalódik vagy megbetegszik. Munkájában mégis olyannak kell lennie éghajlatnak, légkörnek, időjárásnak, világnézetnek, vérmérsékletnek, mintha minden egyszerre, varázsütésre keletkezett volna. Ez az egység teszi remekművé a regényt. (*Hogy születik a vers és a regény*)